

ОБАВЉАЊЕ ПРОШИРЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ И ПОСЛОВАЊЕ УЧЕНИЧКЕ ЗАДРУГЕ (разлике и сличности)

Обављање проширене делатности у установама образовања и васпитања (у даљем тексту: **школа**) и пословање ученичке задруге није регулисано истим законским прописима.

Проширена делатност школе ближе је уређена Законом о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017 и 27/2018 - др. закони, даље: **ЗОСОВ**).

Међутим, када је у питању ученичка задруга, ЗОСОВ својим одредбама уводи у образовни систем нову категорију „ученичка задруга”, у циљу развијања ваннаставних активности и предузетничког духа ученика и прописује да ће се рад ученичке задруге уредити посебним законом. Сходно томе, Закон о основном образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017 и 27/2018 - др. закон, даље: **Закон о ОШ**), Закон о средњем образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017 и 27/2018 - др. закон, даље: **Закон о СШ**) и Правилник о ученичким задругама ("Сл. гласник РС", бр. 31/2018 од 27.04.2018, даље: **Правилник**), ближе уређују начин рада ученичке задруге.

Према одредбама члана 98. ЗОСОВ-а школа која има решење о верификацији, може да обавља и другу делатност којом се унапређује и доприноси квалитетнијем и рационалнијем обављању образовања и васпитања, односно проширену делатност под условом да се њоме не омета обављање делатности образовања и васпитања (став 1. и 4.).

Проширена делатност школе може да буде пружање услуга, производња, продаја и друга делатност, у складу са прописима којима се уређује класификација делатности. У оквиру проширене делатности могу да се остварују програми обука, стручног оспособљавања и друге активности образовања одраслих, уколико школа стекне статус јавно признатог организатора активности образовања одраслих, у складу са овим и посебним законом.

Захтев за давање сагласности за проширену делатност школа подноси Министарству просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (даље: Министарство), уз који доставља решење о верификацији основне делатности и одлуку органа управљања установе о проширеној делатности. Ова одлука садржи: план прихода и издатака за обављање те делатности, начин ангажовања ученика, одраслих и запослених и начин располагања и план коришћења остварених средстава, у складу са прописима који регулишу буџетски систем. Саставни део одлуке о проширеној делатности су: шифра делатности, елаборат о остваривању делатности, докази о испуњености посебних услова за обављање делатности прибављених од надлежних органа, мишљење савета родитеља и одговарајућег стручног органа установе, (став 6.-9.).

Ангажовање запослених у школи у остваривању проширене делатности може да буде и у оквиру других облика рада са ученицима, ако се њиховим ангажовањем не омета остваривање образовно-васпитног рада (став 10.).

Питање ангажовања ученика у проширеној делатности уређено је тако, да само ученици старији од 15 година могу да се ангажују у проширеној делатности школе, и то само у оквиру наставе, ваннаставних активности и образовно-васпитног процеса, у складу са Уставом, потврђеним међународним конвенцијама, повељама, споразумима и законом. Ученици млађи од 15 година не могу да се ангажују у проширеној делатности школе, а ученици старији од 15 година и млађи од 18 година ангажују се у складу са прописам у области рада (став 1. и 13.).

Према одредбама члана 53. Закона о ОШ, члана 32. Закона о СШ и Правилника, ученичку задругу може да оснује школа с циљем подстицања развијања позитивног односа ученика према раду и професионалне оријентације, повезивања наставе са светом рада, развијања свести о одговорности за преузете обавезе, као и развоја позитивног односа према тимском раду и предузетништву.

Ученичка задруга има статус самосталног правног лица које се уписује у регистар задруга сходном применом одредаба закона којим се уређује регистрација задруга.

Рад ученичке задруге уређује се статутом школе и правилима задруге у складу са законским одредбама.

Делатност ученичке задруге је део образовно-васпитног рада, која може да се обавља кроз производну, продајну и услужну делатност. Конкретно делатност ученичке задруге може да се односи на: производњу и продају произведених финалних производа (продаја производа настали као резултат рада у ученичкој задрузи, уџбеника, прибора и опреме која је потребна за остваривање образовно-васпитног рада); израду делова за финалну производњу у индустрији и занатству (самостално или у сарадњи са другим субјектима); израду производа и пружање услуга за потребе школе; прикупљање секундарних сировина; пружање услуга трећим лицима из одговарајућих области и друге делатности којима се унапређује образовни и васпитни рад школе и ученика, односно може да обавља друштвено-користан и хуманитарни рад.

Одлуку о оснивању ученичке задруге, доноси школски одбор школе која оснива ученичку задругу на оснивачкој седници. Садржина акта о оснивању ученичке задруге који доноси школски одбор на оснивачкој седници уређена је одредбама члана 7. Правилника.

Чланови ученичке задруге, односно задругари могу бити ученици, њихови родитељи, односно други законски заступници ученика и запослени у школи, а чланство у задрузи је добровољно.

Средства стечена радом ученичке задруге користе се за проширење материјалне основе рада ученичке задруге, екскурзије, исхрану ученика, награде члановима ученичке задруге и унапређивање образовно-васпитног рада у школи и у друге сврхе у складу са актима којима се уређује рад ученичке задруге.

Закључак:

Активности у оквиру проширене делатности школе и активности у оквиру ученичке задруге имају сличности, али и суштинске разлике, и то у следећем:

- законским одредбама којима се уређују наведени институти, односно проширена делатност школе је уређена системским законом (ЗОСОВ-им-члан 93.), а ученичка задруга је уређена посебни законима и подзаконским актима (Закон о ОШ-члан 53, Закон о СШ-члан 32 и Правилник);
- процедуралним питањима везаним за оснивање и услове које треба да испуне лица која раде у оквиру проширене делатности и која се ангажују у раду ученичке задруге:

- ученичку задругу може да оснује основна и средња школа у циљу развијања ваннаставних активности и предузетничког духа ученика (члан 103. став 1. ЗОСОВ-а),

- оснивање ученичке задруге није условљено давањем сагласности од стране Министарарства, као што је то случај са проширеном делатношћу школе,

- ученици који су чланови ученичке задруге-задругари, немају ограничење, односно забрану ангажовања у односу на узраст, што није случај када су у питању ученици који учествују у активностима у оквиру проширене делатности школе.

Посебно истичемо, иако је остваривање активности у оквиру проширене делатности и ученичких задруга регулисано различитим прописима, у школама је све присутнија појава комбиновања тих активности, будући да оне имају сличности и допуњују једна другу.

Важно је напоменути, да су ученичке задруге и њихова активност присутне у школама у Србији дуги низ година, док је увођење у праксу активност школе у оквиру проширене делатности новијег датума.

У анализи истраживања о проширеној делатности и раду ученичких задруга, која је приказана у Извештају „Ученичке задруге и проширена делатност школа у циљу повећања квалитета образовања и веће социјалне укључености школске деце у Републици Србији”, аутора: др Миросинке Динкић, мр Косовка Огњеновић рук.истраж. Институт економских наука и мр Александра Бранковић, Институт економских наука, објављен децембар 2010, наводи се да „истраживање је помогло да се уоче основне разлике између школа са проширеном делатношћу и школа са ученичким задругама. Те разлике се огледају у следећем:

- (1) ученичке задруге се чешће региструју у основним школама, а проширена делатност у средњим стручним школама и гимназијама;
- (2) ученичке задруге које су основане у средњим школама ефикасније обављају своје делатности од оних у основним школама;
- (3) проширеном делатношћу се чешће баве веће школе коју неретко комбинују са ученичким задругама;
- (4) проширена делатност је чешће одлика градских, а ученичке задруге школа у мањим и у сеоским срединама;
- (5) у школама је присутна тенденција да се активности ученичких задруга допуњују са другим облицима проширене делатности”.

Судећи према наведеном, зајдничко за активности у оквиру проширене делатности школе и за активности у оквиру рада у ученичкој задрузи је, обе активности имају значајну улогу у образовно-васпитном процесу и доприносе унапређењу квалитета образовања и васпитања.

29.01.2019.год.

аутор: Биљана Антић, дипл. правник